

Patryk Tomaszewski

**BEZPIECZEŃSTWO MIĘDZYNARODOWE POLSKI
W KONTEKŚCIE RELACJI Z REPUBLIKĄ
BIAŁORUSI I UKRAINĄ W KONCEPCJACH
I PRAKTYCE POLITYCZNEJ ZJEDNOCZONEJ
PRAWICY OD 2015 ROKU DO LUTEGO 2022 ROKU**

STRESZCZENIE

Po wygraniu wyborów w 2015 roku głównym przedstawicielem prawicy w parlamencie była Zjednoczona Prawica – koalicja czerpiąca z różnych nurtów prawicowych, która zwyciężyła również w kolejnych wyborach parlamentarnych w 2019 roku. Wobec tego w latach 2015-2023 wspomniane środowisko realizowało swój program wyborczy, a zawarte w nim postulaty miały stanowić podstawę prowadzenia polityki publicznej.

Słowa kluczowe: Polska polityka wschodnia, bezpieczeństwo Polski, polska myśl polityczna, polskie partie prawicowe

WPROWADZENIE

Celem artykułu jest ukazanie, jakie koncepcje polskiej polityki wschodniej proponowało środowisko Zjednoczonej Prawicy w wyborach parlamentarnych w 2015 i 2019 roku. Propozycje te zestawiono z działaniami politycznymi podejmowanymi przez rząd utworzony przez powyższą formację. Przedstawiono zmiany w prowadzonej polityce, a także porównano ją do działań poprzedników. W artykule oparto się na jakościowej analizie treści programów politycznych i treści wystąpień polityków badanych środowisk z uwzględnieniem kontekstu i okoliczności powstawania badanych treści.

Analizie poddano programy polityczne, wystąpienia sejmowe oraz dokumenty strategiczne przygotowywane przez Zjednoczoną Prawicę. Badany okres obejmuje dwie kadencje parlamentarne, w czasie których rządziło wzmiankowane środowisko polityczne. Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość (w koalicji z Solidarną Polską i Porozumieniem¹) wygrał w 2015 roku wybory zarówno do Sejmu, jak i do Senatu, uzyskując w wyborach do niższej izby parlamentu 5 711 687 głosów (37,58%) i zdobywając 61 mandatów senatorskich przy frekwencji 50,92%². W kolejnych wyborach w 2019 roku ponownie zwyciężył Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość, uzyskując 8 051 935 głosów (43,59% spośród wszystkich oddanych głosów). Wynik ten dał zwycięskiej formacji 235 mandatów w Sejmie oraz 48 mandatów w Senacie³.

Zjednoczona Prawica jest tworem czerpiącym z różnych nurtów prawicowych. Opiera się przede wszystkim na wartościach wyznaczonych przez ruch niepodległościowy. W odniesieniach historycznych blisko jej do środowisk piłsudczykowskich, ale odwołuje się również do dorobku myśli konserwatywnej, chrześcijańsko-demokratycznej, a nawet do nurtu narodowego (głównie w odniesieniu do podziemia niepodległościowego)⁴.

1 Na temat niektórych koncepcji politycznych w kontekście bezpieczeństwa zob.: P. Polko, *Problematyka bezpieczeństwa wewnętrznego w programach polskich partii politycznych po 1989 roku*, „Historia i Polityka” 2018, nr 25, s. 51-64.

2 Na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej: https://parlament2015.pkw.gov.pl/349_Wyniki_Sejm.html [dostęp: 22.12.2021].

3 Na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej: <https://sejmsenat2019.pkw.gov.pl/sejmse-nat2019/pl/wyniki/sejm/pl> [dostęp: 3.03.2023].

4 Joanna Sanecka-Tyczyńska pisała: „W myśli politycznej PiS można zauważyć wiele kontynuacji mających swe źródło w piłsudczykowskim postrzeganiu państwa. Recepcje widoczne były w: 1) definiowaniu państwa jako bytu politycznego o charakterze moralnym, suwerennym, a przede wszystkim jako wartości; 2) przypisywaniu państwu roli podmiotu ułatwiającego rozwój obywatelom przez zapewnienie im szeroko rozumianego bezpieczeństwa oraz broniącego interesu narodowego; 3) przekonaniu, że ład moralny jest warunkiem sprawnie działającej gospodarki”. Zob. J. Sanecka-Tyczyńska, *Państwo obywatelskie i wspólnota polityczna. Studium z myśli politycznej Prawa i Sprawiedliwości*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2011, s. 33-34; szerzej na temat myśli politycznej PiS zob. W. Paruch, *Realizm i wartości. Prawo i sprawiedliwość o polityce zagranicznej*, Wydawnictwo Instytut Europy Środkowej, Lublin 2021, s. 35-128.

W rozważaniach o bezpieczeństwie międzynarodowym danego państwa należy zwrócić uwagę na fakt, iż nie ma ono charakteru stałego i absolutnego oraz że jego utrzymanie wymaga rutynowego podejmowania kroków mających na celu zapobieganie rodzącym się wyzwaniom i zagrożeniom. Przeświadczenie o zagrożeniu powinno być dla państwa impulsem do działania na rzecz budowania bezpieczeństwa⁵. Szukając definicji bezpieczeństwa międzynarodowego, Ryszard Zięba pisał, że mamy do czynienia z dwojakim jego rozumieniem:

Pierwsze, wąskie ujęcie, które Joseph S. Nye nazywa negatywnym, traktuje bezpieczeństwo jako brak zagrożeń i koncentruje się na analizowaniu oddziaływań podmiotu w celu ochrony przed zagrożeniami jego istotnych wartości wewnętrznych. Drugie, pozytywne, postrzega kształtowanie pewności przetrwania, stanu posiadania, funkcjonowania i swobód rozwojowych podmiotu. W pierwszym podejściu bezpieczeństwo jest definiowane w przeciwstawieniu do zagrożenia, natomiast w drugim poprzez analizę kreatywnej aktywności podmiotu, podejmowanej wcześniej przynajmniej na etapie powstania wyzwań. Stosując ujęcie pozytywne, możemy zdefiniować bezpieczeństwo jako obiektywną i subiektywną pewność istnienia, przetrwania, posiadania, funkcjonowania i swobód (możliwości) rozwojowych danego podmiotu⁶.

Warto wspomnieć, że szkoła realistyczna w teorii stosunków międzynarodowych, a szczególnie realizm ofensywny uznaje, że mocarstwa dążą do stałego zwiększania swojej potęgi, a co za tym idzie – stan bezpieczeństwa jest dynamiczny i ulega ciągłym zmianom⁷.

W niniejszym tekście bezpieczeństwo będzie traktowane jako odpowiedź na zagrożenia i wyzwania, które podyktowane są zmieniającą się sytuacją w sąsiadujących z Polską państwach, nienależących do Unii Europejskiej i Paktu Północnoatlantyckiego – przede wszystkim w Republice Białorusi i Ukrainie, ale ze względu na szczególną pozycję w regionie, także w Federacji Rosyjskiej.

W celu uporządkowania rozważań istotne jest wskazanie, że analiza treści zawartych w programach politycznych i enuncjacjach polityków, a także w dokumentach strategicznych, ma ułatwić odpowiedzenie na następujące pytania badawcze:

- jak Zjednoczona Prawica po 2015 roku oceniała sytuację na Ukrainie i na Białorusi;
- jak Zjednoczona Prawica po 2019 roku oceniała sytuację na Ukrainie i na Białorusi;

5 R. Zięba, *Pojęcie i istota bezpieczeństwa państwa w stosunkach międzynarodowych*, „Sprawy Międzynarodowe” 1989, z. 10, s. 60.

6 R. Zięba, *O tożsamości nauk o bezpieczeństwie*, „Zeszyty Naukowe AON” 2012, nr 1, s. 12.

7 J. J. Mearsheimer, *Tragizm polityki mocarstw*, Wydawnictwo Universitas, Kraków 2019, s. 2-17.

- czym różniła się optyka postrzegania tych państw w kontekście bezpieczeństwa przez rządzącą dwukrotnie w latach 2007-2011 i 2011-2015 koalicję PO-PSL;
- czy istniały ideowe podwaliny do prowadzenia polityki zagranicznej względem Białorusi i Ukrainy;
- jak sytuacja na Ukrainie po zajęciu Półwyspu Krymskiego przez Federację Rosyjską i wywołanie konfliktu na wschodnich terenach Ukrainy oraz atak na Kijów i regularna wojna trwająca od 24 lutego 2022 roku wpłynęły na polskie koncepcje bezpieczeństwa.

Hipotezy postawione w artykule są następujące:

- polska polityka zagraniczna w stosunku do Ukrainy zmieniła się po 2015 roku;
nastąpiło odejście od polityki określanej mianem „Doktryny Giedroycia”;
- Polska nie wypracowała koncepcji prowadzenia polityki w stosunku do reżimu Aleksandra Łukaszenki w latach 2015-2022.

POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA MIĘDZYNARODOWEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ W PROGRAMIE PRAWA I SPRAWIEDLIWOŚCI (PiS) W 2015 I 2019 ROKU

Ugrupowania wchodzące w skład Zjednoczonej Prawicy swój program wyborczy opierały przede wszystkim na wskazaniach wypracowanych przez Prawo i Sprawiedliwość. Partia ta za kluczowe w kontekście bezpieczeństwa i ugruntowania pozycji międzynarodowej uznawała stosunki bilateralne ze Stanami Zjednoczonymi⁸. Warto wspomnieć, że w kręgach polityków UE pojawiały się w tym samym czasie negatywne opinie o polityce USA, szczególnie po wygranej Donalda Trumpa, który krytykował część państw starej Unii za niskie wydatki na armię⁹.

W programie wyborczym Prawa i Sprawiedliwości wydanym jeszcze w 2014 roku pisano o strategicznym partnerstwie ze Stanami Zjednoczonymi¹⁰.

Naszym celem będzie wejście całego obszaru Europy Wschodniej na ścieżkę członkostwa w Unii Europejskiej. Zaproponujemy nowe pogłębione instrumenty współpracy z państwami tego obszaru, dwustronne

8 Na temat polityki PiS względem UE zob. A. Lewandowski, P. Tomaszewski, *Koncepcje rozwoju integracji europejskiej na podstawie informacji ministrów spraw zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej (2012–2019)*, „Przegląd Sejmowy”, 2021, z. 2.

9 *Wydatki na zbrojenia na świecie w 2016 r. Polska poniżej wymaganego przez NATO progu 2 proc. PKB*, <https://www.money.pl/gospodarka/wiadomosci/artykul/wydatki-zbrojenia-swiat-polska-obronnosc-sipri,206,0,2306510.html> [dostęp: 7.01.2020].

10 *Zdrowie, praca, rodzina. Program PiS z 2014*, Warszawa, s. 154.

i międzynarodowe, które realnie będą zbliżały je do integracji transatlantycznej. Przebudowa międzynarodowego porządku spowodowała istotne zmiany w sytuacji geopolitycznej państw Europy Środkowej i Wschodniej. W nowych realiach, pomimo trudności, współpraca państw regionu w duchu polityki śp. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego jest sprawą niezbędną, warunkiem przetrwania ich suwerennych państwowości¹¹.

W swojej polityce Lech Kaczyński kładł nacisk na współpracę z państwami Bałtyckimi, Ukrainą, zaś w dalszej perspektywie z Mołdawią i państwami południowego Kaukazu oraz na aktywność w odniesieniu do spraw związanych z energetyką.

W programie wyborczym z roku 2019 zwracano uwagę na potrzebę kształtowania polityki w regionie, co bez wątpienia miało swoje odniesienie w działaniach dyplomatycznych zogniskowanych wokół Inicjatywy Trójmorza. Podkreślano potrzebę wzmocnienia udziału w Pakcie Północnoatlantycznym. Ponadto zakładano kontynuację współpracy sieciowej w regionie przez format Grupy Wyszehradzkiej, Trójmorze, Format Bukaresztański, Europę Karpat, Szczyty Parlamentarne Państw Europy Środkowej i Wschodniej¹².

KONCEPCJE POLITYKI ZAGRANICZNEJ WOBEC REPUBLIKI BIAŁORUSI I UKRAINY W ŚWIELE WYSTĄPIEŃ POLITYKÓW ZJEDNOCZONEJ PRAWICY W LATACH 2015-2019 I 2019-2022

Przejęcie rządów w Polsce przez Zjednoczoną Prawicę zmieniło w kilku aspektach optykę polskiej polityki bezpieczeństwa. Przede wszystkim koalicja rządząca znacznie wyraźniej niż poprzednia ekipa podkreślała potrzebę silnego sojuszu ze Stanami Zjednoczonymi¹³. W wystąpieniu sejmowym minister spraw zagranicznych Witold Waszczykowski (tekę objął 16 listopada 2015 roku) mówił:

Najwięcej obaw budzi w tej mierze polityka naszego wielkiego sąsiada na wschodzie, która zmierza do rewizji pozimnowojennego porządku europejskiego. Nowa «Strategia bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej» dopuszcza użycie siły przy realizacji swoich interesów. Ilustracją tej logiki jest rosyjska agresja przeciw

11 Tamże, s. 155.

12 *Polski model państwa dobrobytu. Program wyborczy PiS*, [b.m.r.], s. 171, 184.

13 Miało to już miejsce podczas rządów PiS-LPR-Samoobrona RP. Politykę ukierunkowaną na USA Roman Kuźniar słusznie zauważył już podczas rządów koalicyjnych SLD-PSL. Zob. szerzej: R. Kuźniar, *Polityka zagraniczna III Rzeczypospolitej*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2012, s. 308-311.

Ukrainie i wojna, która de facto toczy się już w tym kraju drugi rok. Rosja zmierza do poszerzenia własnej strefy wpływów i zahamowania transformacji demokratycznej tych państw Europy Wschodniej, które dążą do zbliżenia z Zachodem¹⁴.

Podkreślał również, że najważniejszym partnerem w budowaniu bezpieczeństwa w regionie są Stany Zjednoczone. Ponadto zauważał, że z punktu widzenia bezpieczeństwa Polski ważnym elementem ładu międzynarodowego jest wolna, suwerenna i demokratyczna Ukraina. Interesująco wypowiedział się o polityce względem Republiki Białorusi:

Z nadzieją patrzymy na ożywienie relacji UE-Białoruś¹⁵. Polska dyplomacja nie zamierza ingerować w politykę jakiegokolwiek państwa. Oczekujemy jednak, zwłaszcza od sąsiadów, jedynie przestrzegania standardów wyznaczonych przez prawo i organizacje międzynarodowe. Zwolnienie przez władze białoruskie więźniów politycznych to krok w dobrym kierunku respektowania międzynarodowych standardów. Jeśli jednak chcemy iść dalej tą drogą, potrzebne będą kolejne wspólne działania. Liczymy na zaktywizowanie współpracy w dziedzinie infrastruktury, w tym poprawę przepustowości przejść granicznych i uproszczenie zasad ruchu osobowego, zwłaszcza poprzez wdrożenie porozumienia o małym ruchu granicznym¹⁶.

W roku 2017 minister Waszczykowski powtórzył, iż ciężar polityki zagranicznej skierowany jest na USA. Przedstawiając wizję polityki zagranicznej, mówił, że priorytetem pozostaje dla niej wzmocnienie współpracy Amerykanów i Europejczyków w dziedzinie bezpieczeństwa¹⁷. Wskazywał, że Polska jawi się jako państwo zainteresowane nie tylko bezpieczeństwem własnym, ale też sojuszników, działając na rzecz wzmocnienia wschodniej flanki NATO:

14 *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2016 roku*, https://msz.gov.pl/pl/ministerstwo/minister/archiwum_wystapien/informacja_ministra_spraw_zagranicznych_o_zadaniach_polskiej_polityki_zagranicznej_w_2016_roku [dostęp: 7.01.2020].

15 Sankcje w formie zakazu wjazdu do UE i zamrożenia aktywów zostały zawieszane przez UE 29 października 2015 r. na cztery miesiące, do 29 lutego 2016 r. Poza tym Aleksander Łukaszenka już w 2014 r. aktywnie i z pewnym sukcesem włączył się w dyplomację na rzecz unormowania konfliktu w Donbasie, 5 września 2014 r. został podpisany „Protokół miński o obustronnym zawieszeniu broni”.

16 *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2016 roku*, https://msz.gov.pl/pl/ministerstwo/minister/archiwum_wystapien/informacja_ministra_spraw_zagranicznych_o_zadaniach_polskiej_polityki_zagranicznej_w_2016_roku [dostęp: 7.01.2020 r.].

17 *Informacja ministra spraw zagranicznych o zasadach polskiej polityki zagranicznej w 2017 roku*, https://msz.gov.pl/pl/ministerstwo/minister/archiwum_wystapien/informacja_ministra_spraw_zagranicznych_o_zadaniach_polskiej_polityki_zagranicznej_w_2017_roku [dostęp: 7.01.2020 r.].

[...] nie tylko w regionie Morza Bałtyckiego, lecz także w basenie Morza Czarnego. Regularne konsultacje i konsolidacja stanowisk tzw. «Dziwiątki Bukaresztańskiej»¹⁸ już teraz przekładają się na wymierne wzmocnienie bezpieczeństwa całego naszego obszaru położonego między Bałtykiem, Adriatykiem i Morzem Czarnym¹⁹.

W kontekście polityki względem wschodnich sąsiadów będących poza Unią Europejską i Paktem Północnoatlantyckim mówił, że Polska kontynuuje politykę wsparcia proeuropejskich aspiracji Ukrainy. Uznawał, że pokojowe rozwiązanie konfliktu na terenie południowo-wschodniej Ukrainy byłoby pełną implementacją Porozumień Mińskich. Wspominał, że rząd Polski wspiera działania władz ukraińskich w dziedzinie decentralizacji, reformy samorządowej i zwalczania korupcji²⁰. Co istotne i podkreślane przez specjalistów w sprawach polskiej polityki wschodniej, Zjednoczona Prawica zmieniła, względem poprzednich rządów koalicyjnych z udziałem PiS (2005–2007), podejście do polityki historycznej. Władze w Warszawie częściej zwracały się do Ukrainy o uszanowanie prawdy historycznej na temat wydarzeń na Wołyniu w 1943 roku. W kontekście polityki względem Białorusi Waszczykowski zauważał:

W ciągu minionego roku dokonana się zmiana polityki polskiej wobec Białorusi. Zrealizowaliśmy szereg ważnych wizyt i spotkań bilateralnych, które znacząco poszerzyły horyzont naszych stosunków. Podstawowym zadaniem będzie potwierdzenie normalizacji relacji dwustronnych konkretnymi decyzjami przede wszystkim w zakresie współpracy gospodarczej, granicznej i wymiany handlowej, a także w zakresie normalizacji relacji ze środowiskami Polaków na Białorusi. Przygotowujemy się także do uruchomienia Polsko-Białoruskiej Komisji Historycznej²¹.

Po rekonstrukcji rządu ministrem spraw zagranicznych został Jacek Czaputowicz (9 stycznia 2018 roku), który utrzymał proamerykański kurs polskiej polityki zagranicznej. Czaputowicz w wystąpieniu w Sejmie z 21 marca 2018 roku mówił, że nie tylko dla Polski, ale i całej Europy Środkowo-Wschodniej, z punktu widzenia bezpieczeństwa istotne jest trwałe zaangażowanie Stanów Zjednoczonych i Soju-

18 Początkiem współpracy wojskowej krajów Europy Środkowo-Wschodniej był miniszczyt NATO, zwołany z inicjatywy Polski i Rumunii w Bukareszcie w dniach 4-5 listopada 2015 roku. W jego wyniku powstała bukareszteńska „9”, skupiająca Estonię, Łotwę, Litwę, Polskę, Rumunię, Czechy, Węgry, Słowację i Bułgarię.

19 *Informacja ministra spraw zagranicznych o zasadach polskiej polityki zagranicznej w 2017 roku*, https://msz.gov.pl/pl/ministerstwo/minister/archiwum_wystapien/informacja_ministra_spraw_zagranicznych_o_zadaniach_polskiej_polityki_zagranicznej_w_2017_roku [dostęp: 7.01.2020].

20 Tamże.

21 Tamże.

szu Północnoatlantyckiego w tej części świata²². W odniesieniu do Ukrainy minister podkreślał, że Polska wspiera to państwo. Zwracał jednak uwagę na siedemdziesiątą piątą rocznicę masowych mordów popełnionych na Polakach na Wołyniu. Mówił: „Rocznice te niosą w sobie silny ładunek emocjonalny; powinniśmy napisać wspólny scenariusz uczczenia tych historycznych wydarzeń”²³.

W sprawie Białorusi wspomniano o kontaktach gospodarczych, przestrzeganiu praw Polaków zamieszkujących w tym państwie, a także współpracy w dziedzinie infrastruktury (szlaku wodnym, wiodącym od Bałtyku przez Polskę, Białoruś i Ukrainę ku Morzu Czarnemu). Podkreślano potrzebę poprawy przepustowości przejść granicznych oraz konieczność pełnego wdrożenia porozumienia o małym ruchu granicznym²⁴.

Sytuacja na Ukrainie po aneksji Krymu przez Federację Rosyjską oraz destabilizacja w Donbasie spowodowały, że politycy Prawa i Sprawiedliwości zaczęli jako realne postrzegać zagrożenie ze strony Federacji Rosyjskiej ze względu na zmianę jej polityki bezpieczeństwa. Przede wszystkim zaczęto mówić o wojnie hybrydowej²⁵.

Zarówno w deklaracjach politycznych, jak i w swoich działaniach rząd Zjednoczonej Prawicy sporo uwagi poświęcał kryzysowi na Ukrainie. Na Szczycie Halifax Security Forum 18 listopada 2017 roku Minister Obrony Narodowej Antoni Macierewicz mówił:

Obecnie na Ukrainie obserwujemy otwartą wojnę. Jest to agresja, która łamie wszystkie zasady świata cywilizowanego, łamie porządek międzynarodowy w Europie i jednocześnie Rosja otwarcie mówi, że daje sobie prawo, by zmieniać systemy i granice krajów europejskich w tym zakresie²⁶.

W dość mało precyzyjnym dokumencie podsumowującym Strategiczny Przegląd Obrony 2016 pt. *Koncepcja Obronna Rzeczypospolitej Polskiej* wskazywano,

22 Wystąpienie ministra spraw zagranicznych Jacka Czaputowicza w Sejmie z 21 marca 2018 r. https://msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/priorytety_polityki_zagr_2017_2021/expose2/expose_2018/expose_2018 [dostęp: 7.01.2020].

23 Tamże.

24 Tamże.

25 Specjaliści mają problem z określeniem, jak faktycznie zdefiniować wojnę hybrydową. Bez wątplenia wojna, a raczej konflikt hybrydowy, jest asymetryczny i stanowi połączenie tradycyjnych zagrożeń i typów walki z nowymi zjawiskami, takimi jak terroryzm, cyberterroryzm i wykorzystanie najnowszych technologii, nie tylko na klasycznie rozumianym polu bitwy, ale również dla realizacji celów wojny psychologicznej, propagandowej i ideologicznej. Zob. K. Grabowska, *Próba wyjaśnienia pojęcia i istoty wojen hybrydowych*, „Świat Idei i Polityki” 2015, t. XIV, s. 259-282; Ł. Skoneczny, *Wojna hybrydowa – wyzwanie przyszłości? Wybrane zagadnienia*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego”, wydanie specjalne, 2015, s. 39-50.

26 Macierewicz: Rosja szykuje się do agresji. To nie jest zimna wojna, <https://www.wprost.pl/kraj/10087341/macierewicz-rosja-szykuje-sie-do-agresji-to-nie-jest-zimna-wojna.html> [dostęp: 7.01.2020].

że Federacja Rosyjska prowadzi aktywną politykę w krajach postsowieckich, której przejawy to konflikt w Gruzji w 2008 roku, bezprawna aneksja Półwyspu Krymskiego i napaść na Ukrainę w 2014 roku. Stwierdzono, że Rosja jest w stanie destabilizować sytuację w innych państwach i podważać ich integralność terytorialną, łamiąc przy tym prawo międzynarodowe. Pisano, że „Podejmowane przez nią działania są często maskowane i prowadzone poniżej progu wojny”²⁷. Zauważono, że wywołanie przez Moskwę konfliktu o skali regionalnej jest realną perspektywą. Uznawano, że Kreml może wywoływać też konflikty w różnych miejscach na świecie w celu wywierania nacisku na NATO. Zgodnie z faktami stwierdzono, że Federacja Rosyjska realizuje szeroko zakrojony plan modernizacji technicznej sił zbrojnych, prowadzi intensywny program ćwiczeń i militaryzuje społeczeństwo. W dokumencie podkreślano, że Ukraina znajduje się w bardzo trudnej sytuacji nie tylko ze względu na Donbas, ale również na fakt stania przed reformami wewnętrznymi. W odniesieniu zaś do sytuacji bezpieczeństwa na Białorusi stwierdzano, że kraj ten popada w coraz większą zależność od Rosji, mimo okresów dystansowania się²⁸.

Po wyborach w 2019 roku ministrem spraw zagranicznych pozostał Jacek Czaputowicz, który w sierpniu 2020 roku złożył dymisję. Jego miejsce zajął prof. Zbigniew Rau (26 sierpnia 2020 roku). Warto podkreślić, że jeszcze przed dymisją J. Czaputowicza nastąpiło przeniesienie części polityki zagranicznej do Kancelarii Rady Ministrów²⁹. Należy również przypomnieć, że 21 stycznia 2021 roku Sejm przyjął nową ustawę o służbie zagranicznej, która przewidywała powołanie nowego stanowiska – szefa służby zagranicznej – oprócz istniejącej już pozycji dyrektora generalnego.

W początkowym okresie IX kadencji Sejmu obowiązywała jeszcze *Strategia Polskiej Polityki Zagranicznej 2017-2021*. Zapisano w niej, oceniając politykę prowadzoną przez Federację Rosyjską, że pod znakiem zapytania została postawiona cała europejska architektura bezpieczeństwa oparta o zasady OBWE. Konflikt zbrojny na Ukrainie poprzedziła wojna z Gruzją oraz tolerowanie przez społeczność międzynarodową rosyjskiego wsparcia dla secesji Osetii Południowej, Abchazji i Naddniestrza. Zauważono, że deklarowana przez Rosję gotowość do traktowania siły militarnej jako jednego z narzędzi realizacji celów polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, potwierdzona realnymi działaniami, każe z powagą spojrzeć na program modernizacji rosyjskich sił zbrojnych, rozbudowę infrastruktury wojskowej, a zwłaszcza zapowiedzi rozmieszczenia w pobliżu granic Polski systemów raketowych zdolnych do przenoszenia

27 *Koncepcja obronna Rzeczypospolitej Polski, Ministerstwo Obrony Narodowej, Warszawa 2016, s. 26-27.*

28 Tamże, s. 28.

29 A. Bieńczyk-Missala, *Polityka zagraniczna RP: czy leci z nami pilot?*, „Rocznik Strategiczny” 2020/2021, t. 26, s. 327-328.

taktycznej broni jądrowej, a także stosowanie działań o charakterze hybrydowym³⁰. Dyskusja o działaniach hybrydowych weszła w nowy etap po zajęciu przez Federację Rosyjską półwyspu krymskiego, a także wykorzystywaniu dezinformacji i innych działań w cyberprzestrzeni. W dokumencie pisano o potrzebie ostrzejszych sankcji wobec Rosji. W wydanej zaś w 2020 roku *Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej* podkreślono, iż zagrożenie bezpieczeństwa międzynarodowego może pochodzić z Federacji Rosyjskiej, która złamała podstawowe zasady prawa międzynarodowego i podważyła filary systemu bezpieczeństwa europejskiego³¹.

Zjednoczona Prawica w latach rządów 2015–2019 miała dogodną sytuację do prowadzenia polityki we wszystkich wymiarach. Wynikało to z faktu objęcia samodzielnymi rządami i przewadze zarówno w Sejmie, jak i Senacie, a także z tego, że wybrany w 2015 roku na urząd Prezydenta Rzeczypospolitej Andrzej Duda wywodził się z tego samego środowiska politycznego. Podobna sytuacja nastąpiła po kolejnych wyborach w 2019 roku, z tą różnicą, że opozycja zwyciężyła w wyborach do Senatu.

W polskiej polityce bezpieczeństwa sporo uwagi zajmowała przede wszystkim Ukraina, znacznie mniej Republika Białorusi. Wynikało to z faktu, że na Ukrainie część elity politycznej była zwolennikiem integracji europejskiej, a nawet wejścia do struktur Paktu Północnoatlantyckiego, a kontakty polityczne między Polską a Ukrainą były, mimo różnic w ocenie wydarzeń historycznych, ważnym elementem polskiej polityki wschodniej. Ponadto wydarzenia na Ukrainie z 2014 roku wpłynęły na postrzeganie zagrożenia ze strony Federacji Rosyjskiej³². Sytuacja po wyborach parlamentarnych w 2019 r. zmieniła się diametralnie. W tym czasie nastąpiło kilka istotnych przeobrażeń w sytuacji międzynarodowej:

- 29 marca 2019 roku Zjednoczone Królestwo opuściło Unię Europejską;
- 30 stycznia 2020 roku Komitet WHO ds. zagrożeń zarekomendował ogłoszenie stanu zagrożenia zdrowia publicznego o zasięgu międzynarodowym, rozpoczął się szybki okres rozprzestrzeniania się wirusa Covid 19 doprowadzający do ograniczenia przemieszczania ludności, a także aktywności gospodarczej i politycznej na arenie międzynarodowej;
- 20 stycznia 2021 roku demokrata Joe Biden został zaprzysiężony na nowego prezydenta Stanów Zjednoczonych;
- Aleksandr Łukaszenka celowo doprowadził do uruchomienia kanałów przetrzutu migrantów przez granicę z UE na terytorium Litwy, Polski i Łotwy;
- 24 lutego 2022 roku nastąpiła pełnowymiarowa inwazja Rosji na Ukrainę.

30 *Strategia Polskiej Polityki Zagranicznej 2017-2021*, Wydanie MSZ, Warszawa 2017, s. 6.

31 *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, BBN, Warszawa 2020, s. 6.

32 *Strategia Polskiej Polityki Zagranicznej 2017-2021*, Wydanie MSZ, Warszawa 2017, s. 9-10.

Po wyborach w 2019 roku, przez ponad rok, głównym tematem debaty międzynarodowej było zapobieżenie rozprzestrzenianiu się wirusa Covid 19. Dyskutowano także o inflacji, a w Unii Europejskiej o pakiecie Fit for 55. Polskie władze uznały, że wybory prezydenckie na Białorusi z 9 sierpnia 2020 roku zostały sfalszowane. Ministrowie spraw zagranicznych państw Trójkąta Lubelskiego (Polska, Litwa, Ukraina) 10 sierpnia 2020 roku wydali wspólne oświadczenie, w którym wyrazili głębokie zaniepokojenie zaognieniem sytuacji na Białorusi po wyborach prezydenckich i zwrócili się do władz w Mińsku o powstrzymanie się od użycia siły oraz uwolnienie wszystkich osób zatrzymanych podczas protestów. Nastąpiło zaostrzenie polityki względem Mińska, a na Białorusi rozpoczęły się restrykcje względem opozycji, w tym wobec przedstawicieli mniejszości polskiej. Zbigniew Rau, będąc z wizytą w USA 3 lutego 2022 roku, mówił, że ład międzynarodowy ulega zmianie i jest wielce prawdopodobne, że wojska Federacji Rosyjskiej na stałe pozostaną na Białorusi. Dziś wiadomo, że wojska rosyjskie faktycznie zostały, a ponadto rozmieszczono tam taktyczną broń jądrową. Ostatecznie zaś Aleksander Łukaszenka wsparł logistycznie wojska Federacji Rosyjskiej, które 24 lutego 2022 roku dokonały zmasowanego ataku na kilku kierunkach na Ukrainie, chcąc przede wszystkim błyskawicznie zająć Kijów. Prawie cała klasa polityczna w Polsce (poza częścią Konfederacji) potępiła atak.

KONKLUZJE

Rządzący w latach 2015-2019 i od 2019 roku mocno podkreślali zaangażowanie Polski w działania na rzecz utrzymania integralności terytorium Ukrainy i wzmocnienia procesów transformacji w tym państwie (zarówno gospodarczej, jak i ustrojowej wyrażającej się przede wszystkim w walce z oligarchami i korupcją). Podobnie jak w przypadku innych rządów po 1989 roku, również te poddane analizie w niniejszym artykule nie miały sprecyzowanego planu polityki wobec Republiki Białorusi. W odniesieniu do wcześniejszych lat – polityki polskiej wobec Mińska w latach 1989-2010 – Krzysztof Fedorowicz zauważał, że była ona mało intensywna, a Polska nieszczerze angażowała się we wzajemne relacje przed dojściem do władzy Aleksandra Łukaszenki, jak i po roku 1994³³. W latach 2015-2019 widać było pewne ocieplenie w tych stosunkach, wynikające przede wszystkim z działań dyplomacji białoruskiej (np. w kwestii małego ruchu granicznego). Nie powstała jednak wspólna polsko-białoruska komisja historyczna zapowiadana przez ministra Waszczykowskiego. Faktem jest, że ściśłą współpracę w sferze bezpieczeństwa między Mińskiem a Moskwą, przejawiającą się m.in. w prowadzonych na dużą skalę wspólnych

33 K. Fedorowicz, *Polityka Polski wobec Rosji, Ukrainy i Białorusi w latach 1989-2010*, Wydawnictwo UAM, Poznań 2011, s. 307-308.

ćwiczeniach „Zapad”, postrzegano jako zagrożenie dla Polski³⁴. Ostatecznie po sierpniowych wyborach na Białorusi w 2020 roku, stosunki z tym państwem uległy znacznemu pogorszeniu, zaś A. Łukaszenka, prawdopodobnie z braku innych możliwości (wcześniej jego polityka względem Kremla nie była zawsze jednoznaczna), zacieśnił współpracę z Władimirem Putinem, zezwalając na rozlokowanie oddziałów rosyjskich, mających dokonać inwazji na Ukrainę na terytorium Republiki Białorusi.

Patrząc na różnice w postrzeganiu dwóch sąsiadów Polski między rządami z lat 2007-2011 i 2011-2015, gdy rządziła koalicja PO-PSL, można zauważyć, że Platforma Obywatelska prowadziła mniej dynamiczną politykę w stosunku do USA, koncentrując się na relacjach w UE³⁵ (choć ugrupowanie to w 2007 roku podkreślało swoje przywiązanie do współpracy z USA). Z kolei w stosunku do Ukrainy w programie PO napisano: „Będziemy niezmiennie pozostawać sojusznikiem Ukrainy w jej zbliżaniu się do NATO i UE, nawet jeśli ten proces zajmie więcej czasu, niż początkowo sądziliśmy”³⁶. Zauważano więc słabość reform społecznych, ekonomicznych i wojskowych u wschodniego sąsiada. Natomiast przy okazji wyborów z 2011 roku w kontekście bezpieczeństwa międzynarodowego Platforma Obywatelska nadal opowiadała się za wspieraniem aspiracji europejskich Ukrainy, Mołdawii czy też krajów Kaukazu Południowego³⁷. W roku 2014 odbyły się kolejne wybory do Parlamentu Europejskiego. Hasłem przewodnim programu wyborczego, jak i całej kampanii Platformy Obywatelskiej, był slogan „Silna Polska w bezpiecznej Europie”. Hasło związane było z sytuacją na Ukrainie, która zaniepokoiła Polaków, a polityków skłoniła do stanowczych deklaracji w odniesieniu do sfery bezpieczeństwa. Mówiono o pogłębionej integracji jako modelu zapewnienia bezpieczeństwa Polakom. Pisano o wspólnej polityce energetycznej³⁸ oraz wspólnej polityce bezpieczeństwa i obrony UE, rozszerzaniu procesów demokratycznych na takie kraje jak Ukraina, Mołdawia i Gruzja³⁹.

Optyka patrzenia rządzących ugrupowań na Ukrainę i Białoruś była różna. Trudno jest dokonać komparatystki, gdyż sytuacja międzynarodowa była odmienna w latach rządów PO-PSL (PSL w swoich programach w zasadzie nie odnosił się do polityki zagranicznej i bezpieczeństwa w tym kontekście) i Zjednoczonej Prawicy

34 Podczas ćwiczeń „Zapad 9”, „Zapad 13” i „Zapad 17” pojawiły się nieoficjalne informacje, jakoby Rosja w trakcie ćwiczeń sprawdzała scenariusz wykonywania taktycznych uderzeń jądrowych między innymi na terytorium Polski. Natomiast w scenariuszach ćwiczeń wojska przede wszystkim na zachodzie Białorusi miały działać w czasie pojawienia się potencjalnych wrogich separatystów i terrorystów, z kontekstu można wywnioskować, że popieranym przez Polskę.

35 *Polska zastępuje na cud gospodarczy. By żyło się lepiej wszystkim*, Warszawa 2007, s. 78.

36 Tamże, s. 79.

37 *Następny krok razem. Program wyborczy Platformy Obywatelskiej 2011*, s. 74, 80.

38 *Europejski manifest Platformy Obywatelskiej*, s. 7.

39 Tamże, s. 8-9.

(szczególnie w drugiej kadencji). Można jednak zauważyć, że z biegiem czasu osłabły znacząco działania związane z polsko-szwedzkim projektem „Partnerstwo Wschodnie” w ramach Unii Europejskiej. Koncepcja ta stanowiła swego rodzaju *soft power* w dyplomacji na obszarze postsowieckim. Widać również, że akcenty dyplomatyczne były rozłożone inaczej. Dotyczy to także wcześniejszych dwuletnich rządów koalicyjnych Prawa i Sprawiedliwości, Ligi Polskich Rodzin oraz Samoobrony RP. W tym okresie wyraźne były nawiązania do idei jagiellońskiej czy idei federacyjnej, w których ważne miejsce zajmowała Ukraina. Natomiast w odniesieniu do koncepcji polityki zwanej doktryną Giedroycia, w formie deklaratywnej nadal można znaleźć do niej odwołania. Przede wszystkim w kontekście niepodległości i niezawisłości Ukrainy, podobnie w sprawie demokratyzacji i samodzielności polityki Białorusi. Nastąpił też pewien zwrot. Zjednoczona Prawica skupiła się bardziej na współpracy w ramach Inicjatywy Trójmorza, poza którą zostawali dwaj wschodni sąsiedzi. Można więc stwierdzić, że hipoteza mówiąca o odejściu od „Doktryny Giedroycia” częściowo została potwierdzona. Podczas rządów Zjednoczonej Prawicy zmieniła się również polityka energetyczna, na którą kładziono większy nacisk w pierwszym koalicyjnym rządzie PiS (2005-2007). Nie bez znaczenia był fakt, że urząd Prezydenta Rzeczypospolitej sprawował wówczas Lech Kaczyński, który prowadził aktywną politykę wschodnią, wyraźnie podobną do koncepcji federacyjnych z czasów II RP. Istotne jest, że promowana podczas rządów Zjednoczonej Prawicy szeroka koncepcja geopolityczna (nazwana Inicjatywą Trójmorza), odnosiła się wyłącznie do państw należących do Unii Europejskiej i zostawiała Ukrainę poza tą inicjatywą⁴⁰. Po roku 2019, ze względu na złe relacje z Komisją Europejską, sytuację związaną z pandemią, zmianę rządów w niektórych państwach, a ostatecznie na odmienne postrzeganie konfliktu na Ukrainie (np. przez rząd Węgier), dynamika polskiej polityki zagranicznej w ramach Inicjatywy Trójmorza osłabła na rzecz zabiegów dyplomatycznych mających na celu osłabienie ekonomiczne Federacji Rosyjskiej, a także wzmocnienie militarne i pomoc humanitarną walczącej Ukrainie.

Próbując odpowiedzieć na postawione hipotezy, należy stwierdzić, że polska polityka względem Ukrainy ulegała modyfikacjom w kontekście współpracy energetycznej oraz militarnej. W grudniu 2016 roku podpisano bilateralną umowę o współpracy w dziedzinie obronności. W czerwcu 2017 roku zawarto kontrakt o dostawach polskich instrumentów optycznych dla ukraińskiej armii wart 750 tysięcy euro. Polscy żołnierze szkolili również wojsko ukraińskie, np. podczas ćwiczeń „Anakonda” w 2016 roku. Polska nie była jednak istotnym aktorem w działaniach dyplomatycznych prowadzonych w ramach formatu normandzkiego na rzecz pokoju na Ukrainie. W latach 2015-2019 usztywniło się polskie stanowisko względem polityki historycz-

40 Szerzej zob. P. Kowal, A. Orzelska-Stączek, *Inicjatywa Trójmorza: geneza, cele i funkcjonowanie*, Wydawnictwo INP PAN, Warszawa 2019.

nej na Ukrainie. Szczególne znaczenie miała w tym kontekście sprawa dość mocno rozpowszechnionego w zachodniej części kraju kultu Stepana Bandery i Jewhena Konowalca, a także ocena wydarzeń z Wołynia z 1943 roku. Faktem jest, że na forum międzynarodowym Polska podkreślała, że Ukraina jest okupowana przez wojska rosyjskie, które eskalują konflikt, lecz wymiar tej polityki skierowany był przede wszystkim przeciwko polityce zagranicznej i bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej. Polscy politycy postrzegali modernizację sił zbrojnych, jak i bliższy sojusz z USA oraz wzmocnienie wschodniej flanki NATO jako element odstraszenia Federacji Rosyjskiej. Coraz częściej mówiło się o wojnie hybrydowej jako źródle zagrożeń cybernetycznych i dezinformacji w przestrzeni medialnej. Postrzeganie Ukrainy jako strefy, o którą toczy się walka między wpływami Federacji Rosyjskiej a Unii Europejskiej, było kontynuowane po roku 2019, a szczególnie od lutego 2022 roku. Bez wątplenia zarówno silniejsze więzi wojskowe z USA, jak i działania dyplomatyczne w ramach NATO miały na celu ukazanie Federacji Rosyjskiej jako agresora mogącego nie tylko zmienić układ geopolityczny na wschód od granic Polski, ale również wpływać na stabilność państw Paktu Północnoatlantyckiego. W kontekście wydarzeń z 24 lutego 2022 roku polska dyplomacja wycofała się z poruszania drażliwych problemów związanych z oceną wydarzeń historycznych, szczególnie działań nacjonalistów ukraińskich.

W sektorze energetycznym Polska po 2015 roku była nadal zainteresowana dostawami gazu na Ukrainę, a spółka Gaz-System popierała budowę gazociągu Polska-Ukraina⁴¹. Były to jednak (po roku 2015) plany znacznie mniej ambitne od pomysłów geostrategicznych promowanych przez prezydenta Lecha Kaczyńskiego, a w obecnej sytuacji konfliktu zbrojonego na Ukrainie mało realne w krótkiej perspektywie czasu⁴².

Nie wypracowano polityki względem reżimu Aleksandra Łukaszenki, choć trafnie zdiagnozowano, że państwo to uzależnia się od Federacji Rosyjskiej i staje się narzędziem polityki Kremla. Okazało się, że wojna hybrydowa może wejść w nową fazę, a zagrożenie destabilizacją na granicy zewnętrznej UE i NATO może płynąć z działań Aleksandra Łukaszenki, inspirowanych przez władze Federacji Rosyjskiej.

W odniesieniu do postawionych hipotez należy stwierdzić, że Zjednoczona Prawica w 2015 roku widziała jeszcze możliwość współpracy z Białorusią, jednak brak było konsekwencji w polityce wobec Mińska. Ugrupowanie rządzące w latach 2015-2019, mimo deklarowania współpracy z Ukrainą, wsparło przede wszystkim projekt prezydenta Andrzeja Dudy i prezydent Chorwacji Kolinda Grabar-Kitarović

41 W. Jakóbk, *Energia na Wschód. Polskie plany i ukraińska rzeczywistość*, Wydawnictwo Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego, Wrocław-Wojnowice 2019, s. 18.

42 Szerzej zob. P. Tomaszewski, *Центральна та Східна Європа та Південний Кавказ у геополітичних концепціях президента Леха Качинського 2005-2010*, Journal of Scientific Papers „Social Development and Security” 2021, vol. 11, no. 1, s. 22-35, DOI: <http://10.33445/sds.2021.11.1.3>.

nazwany Inicjatywą Trójmorza, w którym nie było miejsca dla państw spoza UE. Na pewno zmieniała się optyka patrzenia Polski na zaangażowanie USA w Europie, szczególnie w obszarze wschodniej flanki NATO. Oczywiście jest, że na perspektywę polityki bezpieczeństwa Polski wpłynęły wydarzenia na Ukrainie w 2014 roku. Bez wątplenia osłabiło zainteresowanie procesami integrującymi Ukrainę z UE, a kraj ten przynajmniej przez część publicystów, analityków i polityków uważany był za „swożeń geopolityczny”. Dyskusja o wstąpieniu Ukrainy do UE weszła w nową fazę już po ataku wojsk rosyjskich na Ukrainę 24 lutego 2022 roku.

W początkowym okresie po wyborach 2019 roku polityka względem Białorusi, Federacji Rosyjskiej i Ukrainy nie ulegała zmianie. Dopiero wydarzenia na Białorusi, a później próba przetrzucania nielegalnych migrantów przez granice Łotwy, Litwy i przede wszystkim Polski zamroziły stosunki z tym państwem. Kolejnym znaczącym wydarzeniem były wspomniane już wybory prezydenckie w Republice Białorusi w sierpniu 2020 roku, a także pomoc logistyczna w czasie inwazji na Ukrainę, którą Łukaszenka udzielił Federacji Rosyjskiej.

Można skonstatować, że w analizowanym okresie na polską politykę bezpieczeństwa i związane z nią działania wobec Republiki Białorusi i Ukrainy miała wpływ aktywna polityka Federacji Rosyjskiej w regionie. Bieżące wydarzenia polityczne i gospodarcze wpłynęły na brak długofalowej polityki względem wschodnich sąsiadów. W stosunkach z Ukrainą wiele projektów ekonomicznych (np. energetyczne), ale też kwestii spornych (polityka historyczna) zostało odsuniętych w czasie ze względu na sytuację tego państwa po 24 lutym 2022 roku.

BIBLIOGRAFIA

- Bieńczyk-Missala Agnieszka, *Polityka zagraniczna RP: czy leci z nami pilot?*, „Rocznik Strategiczny” 2020/2021, t. 26.
- Bojarowicz Tomasz, *Partie i ugrupowania prawicowe w Polsce po 1989 roku*, Wydawnictwo Mado, Toruń 2013.
- Europejski manifest Platformy Obywatelskiej.*
- Fedorowicz Krzysztof, *Polityka Polski wobec Rosji, Ukrainy i Białorusi w latach 1989-2010*, Wydawnictwo UAM, Poznań 2011.
- Grabowska Katarzyna, *Próba wyjaśnienia pojęcia i istoty wojen hybrydowych*, „Świat Idei i Polityki”, t. XIV, 2015.
- Jakóbk Wojciech, *Energia na Wschód. Polskie plany i ukraińska rzeczywistość*, Wydawnictwo Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego, Wrocław-Wojnowice 2019.
- Koncepcja obronna Rzeczypospolitej Polski*, Ministerstwo Obrony Narodowej, Warszawa 2016.

- Kowal Paweł, Orzelska-Stączek Agnieszka, *Inicjatywa Trójmorza: geneza, cele, funkcje*, INP PAN, Warszawa 2019.
- Kuźniar Roman, *Polityka zagraniczna III Rzeczypospolitej*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2012.
- Lewandowski Arkadiusz, Tomaszewski Patryk, *Koncepcje rozwoju integracji europejskiej na podstawie informacji ministrów spraw zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej (2012–2019)*, „Przegląd Sejmowy” 2021, z. 2 (163).
- Mearsheimer J. John, *Tragizm polityki mocarstw*, Wydawnictwo Universitas, Kraków 2019.
- Następny krok razem. Program wyborczy Platformy Obywatelskiej 2011.*
- Paruch Waldemar, *Realizm i wartości. Prawo i sprawiedliwość o polityce zagranicznej*, Wydawnictwo Instytut Europy Środkowej, Lublin 2021.
- Polko Paulina, *Problematyka bezpieczeństwa wewnętrznego w programach polskich partii politycznych po 1989 roku*, „Historia i Polityka” 2018, nr 25.
- Polska zasługuje na cud gospodarczy. By żyło się lepiej wszystkim*, Warszawa 2007.
- Sanecka-Tyczyńska Joanna, *Państwo obywatelskie i wspólnota polityczna. Studium z myśli politycznej Prawa i Sprawiedliwości*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2011.
- Skoneczny Łukasz, *Wojna hybrydowa – wyzwanie przyszłości? Wybrane zagadnienia*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego”, Wydawnictwo Specjalne, 2015.
- Stolarczyk Mieczysław, *Rosja w polityce zagranicznej Polski w latach 1992-2015*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2016.
- Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, BBN, Warszawa 2020.
- Strategia Polskiej Polityki Zagranicznej 2017-2021*, Wydanie MSZ, Warszawa 2017.
- Tomaszewski P., *Центральна та Східна Європа та Південний Кавказ у геополітичних концепціях президента Леха Качинського 2005-2010*, „Social Development and Security” 2021, vol. 11, no. 1.
- Zdrowie, praca, rodzina. Program PiS z 2014*, Warszawa.
- Zięba R., *O tożsamości nauk o bezpieczeństwie*, „Zeszyty Naukowe AON” 2012, nr 1, s. 12.
- Zięba R., *Pojęcie i istota bezpieczeństwa państwa w stosunkach międzynarodowych*, „Sprawy Międzynarodowe” 1989, z. 10.

INTERNATIONAL SECURITY OF POLAND IN THE CONTEXT OF RELATIONS WITH THE REPUBLIC OF BELARUS AND UKRAINE IN THE CONCEPTS AND POLITICAL PRACTICE OF THE UNITED RIGHT FROM 2015 TO FEBRUARY 2022

ENGLISH SUMMARY

After winning the election in 2015, the main representative of the right in the parliament was Zjednoczona Prawica [the United Right], a coalition drawing from various right-wing parties, which also won the next parliamentary elections in 2019. Consequently, between 2015 and 2023, the aforementioned circles implemented their policies, and the proposals contained therein were to form the basis for the implementation of public policy. The articles presents the changes which took place in the Polish foreign policy toward Belarus and Ukraine, as well as the concept of the Polish security policy towards these countries.

Key words: Polish eastern policy, Poland's security, Polish political thought, Polish right-wing parties

Patryk Tomaszewski

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Katedra Myśli Politycznej, Wydział Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie

ORCID 0000-0002-2333-9256

Doktor; Nauki o Polityce i Administracji. Zainteresowania badawcze: bezpieczeństwo w koncepcjach politycznych, współczesna myśl polityczna, organizacje młodzieżowe oraz bezpieczeństwo lokalne. Najnowsze książki: Piotr Siemiątkowski, Patryk Tomaszewski, *Lokalny wymiar polityki bezpieczeństwa*, Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń 2020; Arkadiusz Lewandowski, Robert Musiałkiewicz, Patryk Tomaszewski, *Między upodmiotowieniem a upolitycznieniem. Polski samorząd terytorialny w realiach (kryzysu) demokracji liberalnej po 1989 roku*, Państwowa Akademia Nauk Stosowanych, Włocławek 2022; patrykt@umk.pl.